

Verlag NDV zomereexcursie

België 27-29 augustus

Op de dag van vertrek verzamelen 45 deelnemers zich in de ontvangstruimte van Arboretum Oudenbosch waar koffie, thee en gebak klaar staan en Conny Suijkerbuijk het programma uitdeelt. De begroeting met bekende en nieuwe gezichten is hartelijk, we hebben er zin in. Spijtig genoeg kan Conny als mede-organisator niet mee, maar ze wordt met een Overijssels streekpakket bedankt voor haar inspanningen en daarna zwaait ze de bus uit. Het voelt als een schoolreisje.

De rit gaat naar Anzegem naar de boomkwekerij van Damien Devos waar niet alleen een imponerend sortiment planten te vinden is, maar ook veel nieuwigheden en zeldzame soorten. Damien vertelt vol passie over zijn planten. In 1999 is hij gestart met zijn kwekerij. Hij heeft op diverse plantenbeurzen een groot aantal prijzen gewonnen. Hij is op zaterdag open voor particulieren. Op onze tocht door de kassen en de kwekerij komen we veel bijzonderheden tegen. Van de bloeiende *×Gordlinia grandiflora* (kruising van *Franklinia* en *Gordonia*) worden veel

foto's gemaakt. Enkele andere opvallende heesters: *Lagerstroemia indica* 'Turenne', *Castanopsis cuspidata* var. *sieboldii*, *Calycanthus* 'Aphrodite', *Magnolia salicifolia*, *Hemiptelea davidii*. Dit jaar heeft hij zijn eerste eigen selectie gelanceerd: *Cornus* 'White Pagoda', een kornoelje met grote witte bloemen en een helrode/oranje herfstverkleuring. Na de rondleiding wordt hier de meegebrachte lunch genuttigd, aangevuld met koffie/thee en cake van de gastheer.

Het tweede onderdeel is een bezoek aan het 185 ha grote, bosachtige park van Château d'Enghien (Edingen) in de provincie Hainaut (Henegouwen). Het domein, sinds 1985 eigendom van de stad, heeft een lange geschiedenis. Tijdens de Franse revolutie raakte het zwaar beschadigd. De mooiste bomen werden omgehakt voor militaire doeleinden, maar er is nog genoeg moois over o.a. *Ginkgo biloba* 'Pendula', *Fraxinus excelsior* 'Aurea', *Castanea sativa* 'Albomarginata'. De gidsen hebben er wat moeite mee om hun verhaal in het Nederlands te vertellen, maar het lukt. Het originele, stervormige park was in de 17^e en 18^e eeuw in het bezit van de hertogen van Arenberg die hiervoor circa 220 tuinlieden in dienst hadden, voor de huishoudelijke taken was er ander personeel. Tussen 1630 en 1665 werd het barokke park getekend, de aanleg heeft een vijftigtal jaren geduurd. De stad

Van de bloeiende *×Gordlinia grandiflora* werden veel foto's gemaakt

Foto: Ward van Teylingen

heeft nu voor het onderhoud 10 man beschikbaar die ook in drie bijbehorende gemeenten werkzaam zijn inclusief de begraafplaatsen. Naar het middelpunt van het park, waar nog steeds de 'Tempel van Hercules' staat, werden zeven dreven* aangelegd met in iedere laan een andere boomsoort als beplanting. Een gedeelte hiervan is nog goed herkenbaar. Het park bevat reusachtige bomen, zowel wat hoogte als omtrek betreft, en de grootste inheemse eiken van België. Bij een enorme *Sequoiadendron giganteum* geeft het meetlint 7,70 meter omvang aan. Vanwege de geschiedenis, de bomen, de geometrie en het bijzondere, hydraulische systeem waarmee een groot deel van het park in de 17^e en 18^e eeuw van water werd voorzien, is een bezoek zeker de moeite waard. Hierna gaat het richting hotel Horizon in Mons (Bergen).

Dag twee is parkendag, er staan er vier op het programma. Voor het eerste, Parc du Waux-Hall, blijven we in de stad. Het ontstond in 1862 op initiatief van enkele leden van de plaatselijke bourgeoisie en werd ontworpen door landschapsarchitect Louis Fuchs. In 1891 werd het geheel (5 ha) gekocht door de stad Mons omdat het beheer te wensen overliet.

Het stadspark heeft twee grote vijvers met watervogels en een mooie verzameling oude bomen o.a. *Platanus orientalis* 'Digitata', *Fraxinus pennsylvanica* 'Aucubifolia', *Acer pseudoplatanus* 'Leopoldii' en *Acer opalus* subsp. *obtusatum*. Een leuke ochtendwandeling, vooral omdat na een regendag de zon weer schijnt.

Het volgende park, Parc du Château Beloeil, ontstond in de eerste helft van de 17^e eeuw en dankt zijn roem vooral aan de Franse tuinen die rond de grote vijver liggen. Ze bevatten indrukwekkende sierhagen van haagbeuk (10 km totaal) en rijen gesnoeide linden met ineengestrongelde takken. Het Engelse park

Fraxinus pennsylvanica 'Aucubifolia', Parc du Waux-Hall
Foto: Ward van Teylingen

werd in de 18^e eeuw aangelegd en is niet toegankelijk voor publiek. Het geheel is al 700 jaar familiebezit. In 1766 kwam het door vererving in handen van Charles-Joseph De Ligne, de familie De Ligne is nog steeds de eigenaar. Wij worden door de huidige kasteelheer rondgeleid. Hij vertelt over de Engelse tuin, de lange zichtas met de vele kamers die de indruk geeft dat we met een 'typical classic bowling green' (verfranst tot 'bouling-rin') van doen hebben. Tijdens de wandeling blijkt dat iedere kamer verrassend anders is: met een ronde, een vierkante of een ovale vijver, een verhoogd of een verlaagd gazon, een rondeel, twee halfronde berceaus met vierkante 'ramen', een intiem prieeltje bij de 'Liefdesbeek' (een oorspronkelijke beek met natuurlijke begroeiing) en een speelkamer voor de kinderen. Alle kamers zijn omzoomd met strak geschoren *Carpinus betulus* in verschillende hoogtes, een deel van de hagen zelfs tot 8 meter. Voor de aanplant zijn er destijds 10.000 planten aangeschaft. Dit park wordt 'het Versailles van België' genoemd, het is ongelooflijk mooi! Vanaf veel punten in het park is er zicht op het kasteel en zijn er verrassende doorkijkjes zoals op de Tempel van Pomona, de godin van de tuin en boomvruchten. Onze gastheer is duidelijk trots en zuinig op zijn tuin, het lukt niet goed om de groep in zijn geheel bij elkaar te houden. Jammer dat een deel met een boomcollectie, ondanks eerdere afspraak, niet toegankelijk was. Na de wandeling lunchen we in het restaurant op de binnenplaats van het kasteel.

In park drie, Parc du Château d'Attre, gaan we zonder gids (net als in het eerste park) op stap om de bijzonderheden te ontdekken. Het kasteel werd gebouwd door de graaf van Gommeghies en was in 1752 klaar. Zijn zoon is de bouwheer van het park en van de 'Rots' die aan het eind van het park staat. Deze kunstmatige ruïne van 33 meter hoog is in 1788 gebouwd in de geest van de pre-romantiek en diende als uitkijkpost voor de konijnenjacht, die elk jaar werd georganiseerd ter ere van het bezoek van aartshertogin Marie-Christina en haar gemaal, de hertog van Saksen-Teschen. De rots is te beklimmen via een steil slingerend pad. Verrassend om te zien wie er steeds heelhuids boven komt. Het pad terug voert langs de beek de Dender. De meest opvallende boom in dit park: *Quercus petraea* 'Lacineata'.

Het bezoek aan het vrij toegankelijke Gemeentelijk Park van Jemappes sluit het dagprogramma af. Dit domein bestaande uit 14 ha park en 6 ha arboretum, de oudste bomen (*Fagus*, *Platanus* en *Sequoia*) zijn 200 jaar oud. Het geheel is in 1919 gekocht door het gemeentebestuur en in 1923 is begonnen met de heropbouw. De vijvers zijn hersteld, wandelpaden aangelegd en voor het kasteel is een rozentuin gemaakt. In 1990 heeft men het besluit genomen om het arboretum uit te bouwen. De bomen zijn geïnventariseerd en van naamplaatjes voorzien, er staat een grote collectie inheemse boomsoorten en 'exoten' uit het Middellandse Zeegebied en Noord-Afrika. Het blijkt nu dat veel bomen

bij de aanplant te weinig ruimte hebben gekregen. De blikvanger aan het begin is een rijkbloeiende *Sophora japonica*. Bij de wandeling door het arboretum worden we begeleid door een Frans sprekende gids, met Bea (ex-lerares Frans) in ons midden hebben we zijn verhaal goed kunnen volgen. Bij een *Quercus robur* 'Filicifolia' wordt druk gediscussieerd of ie dat wel is.

De laatste dag vroeg op, geen probleem want het is prachtig weer! De bus mag niet over B-wegen en moet via een omweg (dus meer reistijd) naar het eerste onderdeel: de kwekerij C.E.C.E./Benoît Choteau in Bray-en-Biche. We worden door de eigenaar en zijn dochter geïnformeerd over hun passie voor planten en over het bedrijf. Op deze kwekerij annex tuincentrum, gestart in 1978, zijn duizenden planten te koop in de meest bijzondere soorten. In de showtuin zijn grote collecties te vinden van o.a. *Acer*, *Prunus*, *Magnolia* en *Quercus*. Een eldorado voor elke dendroloog. Gelukkig is er in de laadruimte van de bus nog voldoende plaats om de aankopen mee naar huis te nemen.

Vandaag ook een park en wat voor een: Domaine de Mariemont ('Berg van Maria') in Morlanwelz. In 1548 liet Maria van Hongarije op het hoogste punt van een zuidelijke bossing een jachtslot bouwen met een renaissance-tuin. Na drie eeuwen van verwoesting en wederopbouw liet de industrieel Nicolas Waroqué in 1832 een deel van het domein herstellen. Hij bouwde een nieuw kasteel (door brand verwoest in 1960) en liet een Engelse tuin aanleggen. Het domein werd rond 1900 aan de staat overgedragen. Nu staat er een modern gebouw waarin het Koninklijk Museum van Mariemont is gevestigd. Het museum toont de verzameling schatten uit de klassieke oudheid, die destijds door steenkoolmagnaat Raoul Waroqué zijn aangekocht. In een deel van het park is de provinciale

De rijkbloeiende *Sophora japonica* is een blikvanger in het Park Jemappes

Foto: Ward van Teylingen

tuinbouwschool gevestigd. Het park heeft nog steeds het oorspronkelijke ontwerp met een vijver, rozentuin, wintertuin enz. Mariemont beschikt met meer dan duizend variëteiten over de belangrijkste dendrologische collectie van Henegouwen, meer dan 70 opmerkelijke bomen zijn opgenomen in de dendrologische inventaris van België. Een greep uit het sortiment: *Fagus sylvatica* 'Tricolor', *F. sylvatica* 'Quercifolia' en drie enorme *F. sylvatica* 'Atropunicea', een supergrote *Juglans ×intermedia* 'Vilmoreana', *Maclura pomifera*, *Magnolia acuminata*, een groep *Cercidiphyllum japonicum*, *Phellodendron amurense*, *Carya illinoensis*, *Quercus libanii*, *Cedrus deodara*, kortom veel te veel om op te noemen. Bij een vrijstaande immense *Acer pseudoplatanus* 'Atropurpureum' met een kroonbreedte van 28 meter, breekt de discussie los: 'Hoe kan het dat ie met zoveel dikke takken uit de grond komt? Er kunnen diverse oorzaken zijn maar wat is nu de juiste?' Niemand weet er het fijne van. Helaas moeten we op tijd vertrekken omdat er nog een onderdeel op het programma staat. Mariemont is een uniek park en vrij toegankelijk, je kunt hier de hele dag rondwalen. De uren (inclusief warme lunch) die wij hier kunnen doorbrengen zijn veel te kort om alle oude bomen op je gemak te bekijken.

Om de rit naar huis niet te lang te laten duren is de laatste stop kwekerij Botanic Treasures in Kapellen. Een nieuwe kwekerij maar met een sortiment om van te watertanden. De eigenaar, Raf Lenaerts, is in kwekersland geen onbekende, jarenlang is hij mede-eigenaar geweest van kwekerij Botanica. De sortimentstuin is nog volop in ontwikkeling maar hij laat ons al diverse juweeltjes zien zoals: *Magnolia dealbata*, een winterharde soort met 'bananen'blad, *Schefflera delavayi*, *S. taiwanensis*, *S. rhododendrifolia* en *S. alpina* (de eerste drie gedijen in ons klimaat, de laatste is wat zwakker), *Cercis canadensis* var. *mexicana*, *Carpinus japonica*. Over elke plant

Een indrukwekkende *Acer saccharum* in Mariemont
Foto: Ward van Teylingen

kan hij iets vertellen, zijn sortimentskennis is indrukwekkend. Dat blijkt ook bij de rondgang door de kas. Hier staan alleen al meer dan 300 soorten 1-2 jarige *Magnolia*. Bij *Magnolia comifeus* var. *chingii* staan we nog wat langer stil. Dit soort is uiterst zeldzaam, in China staan er nog zeven volwassen bomen maar men heeft er een stelling omheen gebouwd om ze te beschermen. In de andere kas en op de pottenhoek staat een zeer divers sortiment speciale heesters. Na afloop van de rondleiding wisselen diverse planten van eigenaar. Ze zijn te bijzonder om ze niet te kopen, je krijg er spijt van als je ze laat staan.

Op naar Oudenbosch waar koffie/thee klaar staat. Bea, Conny, Harry en Martijn hebben een goed programma in elkaar gezet, we hebben ongelooflijk veel mooie bomen en planten gezien en veel geleerd over de geschiedenis van de parken. De streekpakketten die ze voor de diverse gastheren/gidsen onder in de bus hebben meegenomen, zijn erg op prijs gesteld. De bestelling van de lunch in Beloeil perfect geregeld via een cateraar; de heerlijke warme lunch incl. toetje en koffie in Mariemont; de appels, pakjes sinassap en flesjes water volop in de bus aanwezig; heel veel dank voor alle goede zorgen. We zijn niets tekort gekomen en kijken met plezier op deze excursie terug.

* Geleerd van een van de gidsen: een dreef op een adellijk landgoed heeft aan beide zijden een dubbele rij bomen, alleen in een koninklijke dreef staan er drie rijen aan iedere kant. □

